

УДК 343.226

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.105>

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ (ВОЄННОГО СТАНУ) В УКРАЇНІ У 2015-2018 РОКАХ

Політова А.С.,

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри права

Маріупольський державний університет

ORCID: 0000-0002-7351-7110

Політова А.С. Стан наукової розробки проблем кримінальної відповідальності за гендерно зумовлене насильство в умовах збройного конфлікту (воєнного стану) в Україні у 2015-2018 роках.

Цією статтею продовжується публікація наукових статей щодо стану наукової розробки проблем кримінальної відповідальності за гендерно зумовлене насильство в умовах збройного конфлікту (воєнного стану) в Україні. Автор присвятив цю наукову статтю аналізу затверджених тем дисертаційних досліджень з проблем гендерно зумовленого насильства, у тому числі його видів (форм), у 2015-2018 роках.

Відзначено, що 2014 рік в історії України асоціюється з початком «гібридної» війни російської федерації: окупація Автономної Республіки Крим (лютий-березень) та створення на сході «псевдо-республік» – так званих «днр» і «лнр» (квітень). Саме ці події стали поштовхом для правової оцінки таких діянь проти суверенітету та територіальної цілісності України міжнародними організаціями та лідерами зарубіжних країн.

Наголошено, що протягом цього періоду громадськими організаціями проведено дослідження щодо застосування учасниками незаконних збройних формувань насильства, у тому числі й гендерно зумовленого насильства, як до цивільного населення, так і до військовополонених з числа Збройних сил України та добровольчих об'єднань. Звернута увагу, що такі дослідження виконувалися у рамках грантів та мали проміжний характер (охоплювали або початок збройного конфлікту або декілька місяців).

Зроблено висновок, що серед затверджених тем дисертаційних досліджень з проблем гендерно зумовленого насильства, у тому числі його видів (форм), у 2015-2018 роках 52,3 % або 34 взагалі відсутня у вільному доступі інформація щодо наукових публікацій та дисертаційного дослідження або відсутнє у вільному доступі тексти дисертаційних досліджень.

Встановлено, що збільшення у 2018 р. кількості тем дисертаційних досліджень з проблем гендерно зумовленого насильства та його форм (видів), пов'язано з прийняттям у грудні 2017 р. Законів України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами». Зокрема, серед 24 тем дисертаційних досліджень: 8 – присвячено проблемі адміністративної та кримінальної відповідальності за домашнє насильство, 4 – кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканості особи і його видам.

Також зазначено, що проблемі гендерно зумовленого насильства в умовах збройного конфлікту та збройному конфлікту взагалі серед 65 тем безпосередньо присвячено цій проблемі лише 5 тем, серед яких лише одна робота безпосередньо присвячена проблемі сексуального і гендерно-обумовленого насильства, пов'язане з конфліктом, як міжнародного злочину. Разом з тим, у цій роботі авторка досліджувала питання гендерно зумовленого насильства, пов'язаного з конфліктом з точки зору міжнародного права, а не кримінальної відповідальності за національним законодавством.

Ключові слова: гендерна рівність, зґвалтування, сексуальне насильство, домашнє насильство, дискримінація, психологічне насильство, торгівля людьми, насильницькі злочини, статева свобода, статева недоторканість,

Politova A.S. The state of scientific development of the problems of criminal liability for gender-based violence in the context of armed conflict (martial law) in Ukraine in 2015-2018.

This article continues the publication of scientific articles on the state of scientific development of the

issues of criminal liability for gender-based violence in the context of armed conflict (martial law) in Ukraine. The author has devoted this scientific article to the analysis of the approved dissertation research topics on gender-based violence, including its types (forms), in 2015-2018.

It is noted that the year 2014 in the history of Ukraine is associated with the beginning of the "hybrid" war of the Russian Federation: the occupation of the Autonomous Republic of Crimea (February-March) and the creation of "pseudo-republics" in the east - the so-called "dpr" and "lpr" (April). These events were the impetus for the legal assessment of such acts against the sovereignty and territorial integrity of Ukraine by international organizations and foreign leaders.

It is emphasized that during this period, civil society organizations conducted research on the use of violence, including gender-based violence, by members of illegal armed groups against both civilians and prisoners of war from the Armed Forces of Ukraine and volunteer associations. The author emphasizes that such studies were carried out within the framework of grants and were interim in nature (covering either the beginning of the armed conflict or several months).

It is concluded that among the approved dissertation research topics on gender-based violence, including its types (forms), in 2015-2018, 52.3% or 34% do not have information on scientific publications and dissertation research or do not have texts of dissertation research freely available.

It has been established that the increase in 2018 in the number of dissertation research topics on gender-based violence and its forms (types) is due to the adoption in December 2017 of the Laws of Ukraine "On Prevention of Gender-Based Violence" and "On the Prevention of Gender-Based Violence". The Laws of Ukraine "On Preventing and Combating Domestic Violence" and "On Amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine to Implement the Provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence". In particular, among the 24 topics of dissertation research: 8 are devoted to the problem of administrative and criminal liability for domestic violence, 4 to criminal offenses against sexual freedom and sexual inviolability of a person and its types.

It is also noted that out of 65 topics, only 5 topics are directly devoted to the problem of gender-based violence in armed conflict and armed conflict in general, among which only one work is directly devoted to the problem of conflict-related sexual and gender-based violence as an international crime.

At the same time, in this paper, the author examined the issue of gender-based violence related to the conflict from the perspective of

international law, rather than criminal liability under national law.

Key words: gender equality, rape, sexual violence, domestic violence, discrimination, psychological violence, human trafficking, violent crimes, sexual freedom, sexual inviolability

Постановка проблеми. 2014 рік в історії України асоціюється з початком «гібридної» війни російської федерації: окупація Автономної Республіки Крим (лютий-березень) та створення на сході «псевдореспублік» – так званих «днр» і «лнр» (квітень). Саме ці події стали поштовхом для правової оцінки таких діянь проти суверенітету та територіальної цілісності нашої держави міжнародними організаціями та лідерами зарубіжних країн. Засудження такої агресії та занепокоєння глав держав – це лише частка того, що лунало у засобах масової інформації в цей час.

Зазначені вище події стали поштовхом для проведення громадськими організаціями досліджень щодо застосування учасниками незаконних збройних формувань насильства, у тому числі й гендерно зумовленого насильства, як до цивільного населення, так і до військовополонених з числа Збройних сил України та добровольчих об'єднань. Ці дослідження виконувалися у рамках грантів та мали проміжний характер (охоплювали або початок збройного конфлікту або декілька місяців). Враховуюче це, потребує більш глибокого аналізу стан наукової розробки проблеми гендерно зумовленого насильства в умовах збройного конфлікту в наукових дослідженнях за певний період, а саме 2015-2018 роки.

Метою статті є аналіз затверджених у 2015-2018 роках тем дисертаційних досліджень з проблем гендерно зумовленого насильства, у тому числі його видів (форм), та виділення тих думок і пропозицій науковців, які не втратили своє актуальності та потребують подальшої наукової розробки.

Виклад основного матеріалу. На підставі аналізу затверджених тем дисертаційних досліджень з юридичних наук за 2015-2018 рр. можна відзначити, що з 2015 року проблема збройного конфлікту стає актуальною з точки зору міжнародного права. Разом з тим, питання кримінальної відповідальності за гендерно зумовлене насильство в умовах збройного конфлікту в Україні та кримінологічної характеристики досліджувалося лише окремими вченими (див. Рис. 1. Структура наукової проблематики гендерно зумовленого насильства, розподілена за напрямами досліджень українських вчених).

Зупинимося більш детально на аналізі кваліфікаційних робіт з проблем гендерно зумовленого насильства та викреслимо ті положення, які стосуються саме збройного конфлікту (воєнного стану).

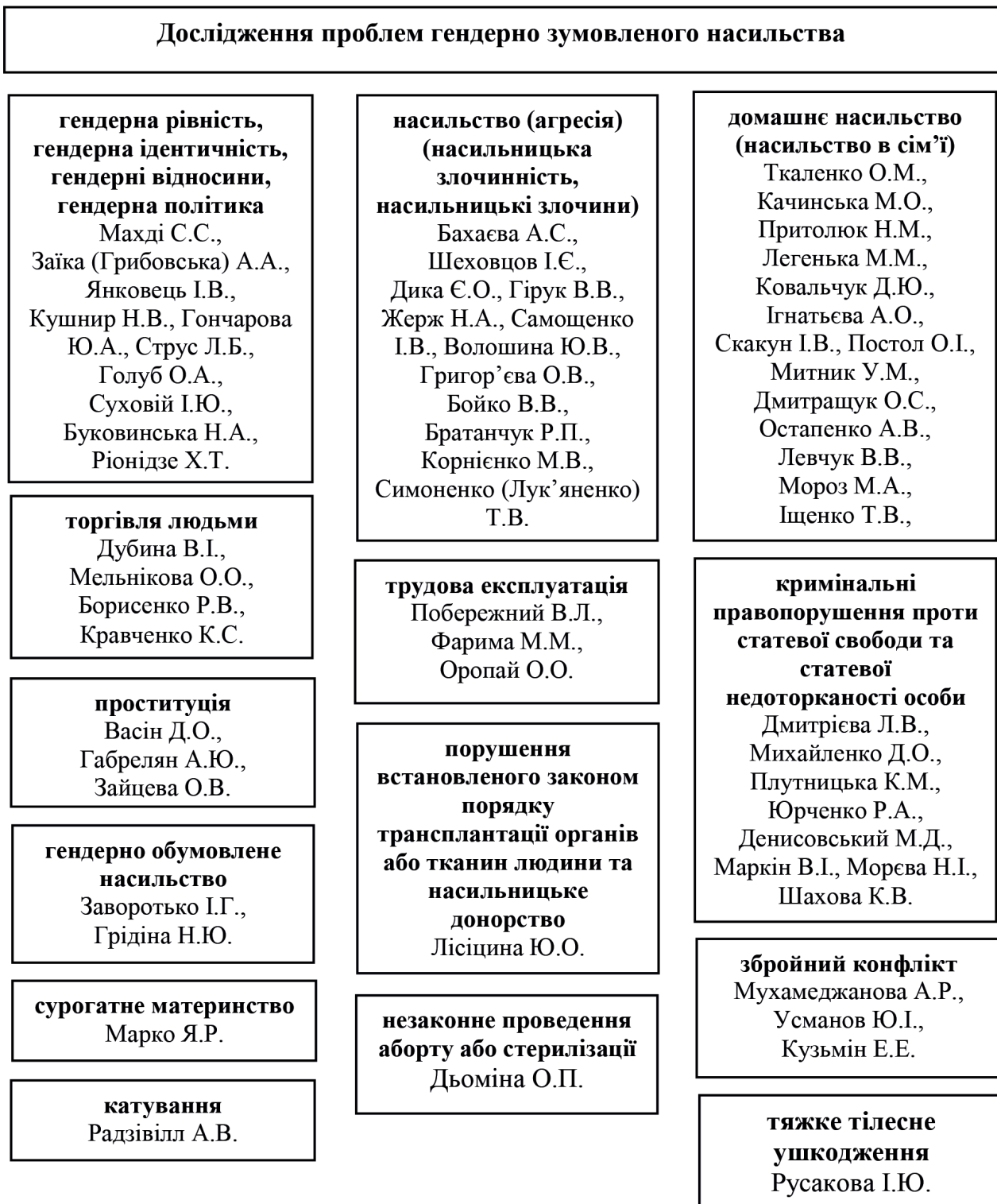

Рис. 1. Структура наукової проблематики гендерно зумовленого насильства, розподілена за напрямками досліджень українських вчених

Варто відзначити, що серед 65 досліджуваних нами дисертаційних досліджень з питань гендерно зумовленого насильства, у тому числі й в умовах збройного конфлікту (воєнного стану), затверджених у 2015-2018 роках:

– 10 (15,4 %) відсутня у вільному доступі інформація щодо наукових публікацій та дисертаційного дослідження (І. Шеховцов, Р. Борисенко, Д. Михайленко, Д. Ковальчук, Р. Братанчук, А. Остапенко, В. Левчук, М. Мороз, Н. Морєва, І. Суховій);

– 24 (або 36,9 %) дисертаційне дослідження відсутнє у вільному доступі (С. Махді, Є. Дика, В. Дубина, О. Мельнікова, В. Побережний, Д. Васін, А. Радзівілл, І. Самощенко, Ю. Волошина, О. Оропай, М. Качинська, Л. Струс, О. Голуб, Х. Ріонідзе, А. Ігнат'єва, І. Скакун, О. Постол, В. Маркін, О. Дьоміна, І. Русакова, К. Шахова, О. Зайцева, Я. Марко, Н. Буковинська).

Також одна із тем дисертаційних досліджень у 2018 р. вже була затверджена у Переліку тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права, затверджених у 2014 р., та розглянута та схвалена відділеннями Національної академії правових наук України.

Зупинимося більш детально на аналізі дисертаційних досліджень, пов'язаних зі збройним конфліктом. Так, зокрема, Ю. Усманов кваліфікаційну роботу «Міжнародно-правове забезпечення **права на життя в умовах збройного конфлікту** та ситуацій **насильства всередині держави**» присвятив проблемі забезпечення захисту права на життя в умовах збройного конфлікту і ситуацій насильства всередині держави. Вчений встановив межі захисту права на життя залежно від статусу особи і виду збройного конфлікту, внаслідок чого зробив висновок, що нормами міжнародного гуманітарного права допускається обмеження права на життя комбатантів і учасників організованих збройних груп у міжнародного збройного конфлікту, а обмеження права на життя цивільних осіб – лише у випадку їх безпосередньої участі в збройному конфлікті й в межах супутньої шкоди; довів відсутність дефініції поняття «внутрішні заворушення і напруженість» у нормах міжнародного гуманітарного права, «зворушення і повстання» у міжнародному праву прав людини призводить до фрагментації правового регулювання й послаблення захисту права на життя в таких умовах, тому для подолання цієї проблеми запропоновано використовувати уніфікуюче поняття «ситуація насильства всередині держави», під якою слід розуміти конфліктну ситуацію в межах кордонів держави, яка не досягає рівня збройного конфлікту і характеризується тривалим та/або масштабним насильством; зроблено висновок, що для підвищення рівня захисту права на життя під час ситуацій насильства всередині держави необхідно окре-

мим актам «м'якого» міжнародного права надати характер обов'язкових, зокрема, Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1979), Основним принципам застосування сили і вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку (1990), Декларації про мінімальні гуманітарні стандарти (Декларація Турку) (1990), Європейському кодексу поліцейської етики (2001) та іншим, які деталізують і посилюють охорону такого права [1, с. 7-8].

Е. Кузьмін у дисертаційному дослідженні «Міжнародно-правова і внутрішньодержавна регламентація **внутрішніх збройних конфліктів**» сформулював періодизацію становлення та розвитку міжнародно-правової регламентації неміжнародних збройних конфліктів, яка складається із наступних історико-правових етапів: 1) до 1648 р. – релігійний період регулювання війн (вплив християнства, зокрема протестантизму, та ісламу); 2) з 1648 р. – період Вестфальського миру, виникнення теорії т. зв. «справедливої війни», витоки формування інституту визнання в якості воюючої сторони; 3) до 1949 р. – період виокремлення таких стадій громадянського протистояння, як бунт та дії повстанських сил, становлення та розвиток інституту визнання воюючою стороною; 4) з 1949 р. – період конвенційного регулювання (Женевські конвенції 1949 р.), Додаткових протоколів 1977 р. та Римського статуту. Також дослідник обґрунтував положення про недоцільність кваліфікації ситуацій збройного насильства за іноземної участі в якості так званих «інтернаціоналізованих збройних конфліктів» з огляду на наявність нормативно встановленого правового розподілу між міжнародними та неміжнародними збройними конфліктами, зважаючи на недостатню аргументованість виокремлення проміжної ланки в існуючій історично сформованій системі міжнародного гуманітарного права та сучасні тенденції їх зближення; аргументував необхідність проведення кваліфікації ситуацій збройного насильства в межах *lex lata*, застосування якого до сучасних реалій вбачається шляхом адаптування наявних правових категорій за допомогою сучасної інтерпретації існуючих правових термінів та дотримання і забезпечення дотримання поваги до міжнародного гуманітарного права задля відображення сучасних подій та збереження власної актуальності [2, с. 6].

А. Мухамеджанова при дослідженні кримінально-правової характеристики **насильства над населенням у районі воєнних дій** (ст. 433 Кримінального кодексу України), визначила послідовність розвитку кримінально-правової заборони насильницьких дій військових щодо цивільного населення та встановила, що вона існувала в більшості значних юридичних актів, які регламентували кримінально-правові й вій-

ськово-правові відносини на території сучасної України, починаючи з XVI ст. Вона довела, що подібні до ст. 433 КК норми виникли у вітчизняному законодавстві значно раніше періоду, коли в європейській і світовій юридичній думці було остаточно сформовано ідею створення міжнародного гуманітарного права, а тому насильство над населенням у районі воєнних дій не є злочином, заборона якого зумовлена укладенням міжнародно-правової угоди (конвенційним злочином). Також дослідниця виявила й охарактеризувала найважливіші передумови, які визначили визнання насильства над населенням в районі воєнних дій окремим військовим злочином: історико-правові (наявні у вітчизняному праві традиції криміналізації насильницьких дій військових щодо цивільного населення), військово-етичні (ідеологічні й прагматичні міркування, які визначили необхідність дотримання певних правил у відносинах армії з мирним населенням під час війни), військово-правові (необхідність забезпечення виконання представниками військових формувань держави своїх обов'язків в частині додержання правопорядку при поводженні з цивільним населенням); обґрунтувала доцільність у ст. 433 КК вважати потерпілим від злочину не невизначену групу осіб (цивільне населення), а конкретну особу (конкретних осіб), яка є цивільною (цивільними) [3, с. 3-4].

Але враховуючи предмет нашого дослідження, найбільший інтерес представляють дисертаційні роботи І. Заворотько та Н. Грідіної, які саме присвячені проблемі гендерно зумовленого насильства. Зокрема, вперше у дисертаційному дослідженні І. Заворотько «**Сексуальне і гендерно-обумовлене насильство, пов'язане з конфліктом, як міжнародний злочин**»:

детально досліджено генезу міжнародно-правової заборони вчинення сексуальне і гендерно-обумовлене насильство, пов'язаного з конфліктом, та виділено три її форми у джерелах міжнародного гуманітарного права та дві форми у джерелах міжнародного права прав людини;

виділено закономірності дослідження сексуального і гендерно-обумовленого насильства, пов'язаного з конфліктом, у доктрині міжнародного права;

обґрунтовано необхідність вживання цілісного поняття сексуальне і гендерно-обумовлене насильство, пов'язаного з конфліктом, а не окремих його складових частин;

сформульовано авторську дефініцію сексуальне і гендерно-обумовлене насильство, пов'язаного з конфліктом, під яким запропоновано розуміти акт сексуального характеру та (або) акт, що вчиняється відносно особи через гендер, якщо вони вчинені в умовах примусу та завдали особі фізичної, сексуальної чи психологічної шкоди, а також погроза вчинення зазначених

актів та (або) примус до участі у них, за умови, що вони мають географічний, часовий і причинний зв'язок зі збройними конфліктами або іншими ситуаціями, що порушують мир;

здійснено класифікацію воєнних злочинів, злочинів проти людяності та актів геноциду з точки зору визнання їх сексуальне і гендерно-обумовлене насильство, пов'язаним з конфліктом, та виділено їх дві групи: до першої належать ті, що незалежно від будь-яких факторів є актами сексуального і гендерно-обумовленого насильства, пов'язаного з конфліктом, до другої – ті, що залежно від причини та обставин їх вчинення, можуть бути актами сексуального і гендерно-обумовленого насильство, пов'язаного з конфліктом;

доведено існування зв'язку між воєнними злочинами виділених груп і формами заборони вчинення сексуальне і гендерно-обумовлене насильство, пов'язаного з конфліктом у міжнародному гуманітарному праві;

запропоновано періодизацію становлення переліку злочинів проти людяності з точки зору включення до нього актів сексуального і гендерно-обумовленого насильство, пов'язаного з конфліктом, у межах якої виділено три етапи: 40-і роки 20 століття (перший етап), 90-і роки 20 століття (другий етап) та початок 21 століття (третій етап);

встановлено взаємозв'язок між виділеними групами злочинів проти людяності та формами заборони вчинення сексуального і гендерно-обумовленого насильство, пов'язаного з конфліктом, у джерелах міжнародного права прав людини, а також етапами розвитку таких заборон та етапами становлення переліку злочинів проти людяності;

деталізовано процес кваліфікації сексуального і гендерно-обумовленого насильство, пов'язаного з конфліктом, як міжнародного злочину, та виділено дві його стадії, друга з яких налічує два етапи;

відповідно до стадій виділеного процесу кваліфікації сформовано практичні інструменти (для першої стадії – таблиці, для другої – схеми) кваліфікації «класичних» актів сексуального і гендерно-обумовленого насильства, пов'язаного з конфліктом, як міжнародного злочину;

виділено й охарактеризовано особливості розслідування міжнародними й інтернаціональними кримінальними трибуналами та судами сексуального і гендерно-обумовленого насильства, пов'язаного з конфліктом, як міжнародного злочину;

виокремлено систему міжнародно-правових зобов'язань держави щодо розслідування сексуального і гендерно-обумовленого насильства, пов'язаного з конфліктом, як міжнародного злочину, до якої увійшли обов'язки держави щодо кримінального переслідування осіб за вчинення

міжнародних злочинів загалом (закріплені в нормах договірному, звичаєвого та м'якого права), а також обов'язки розслідувати власне сексуальне і гендерно-обумовлене насильство, пов'язане з конфліктом, як міжнародний злочин (закріплені у нормах м'якого права);

здійснено комплексний аналіз внеску недержавних акторів у розслідування сексуального і гендерно-обумовленого насильства, пов'язаного з конфліктом, як міжнародного злочину та виділено п'ять основних його видів;

виділено проблемні питання відповідальності за сексуальне і гендерно-обумовлене насильство, пов'язане зі збройним конфліктом на території України, основні з них детально охарактеризовані. Надано рекомендації щодо їх врегулювання;

запропоновано проблему відсутності у національному законодавстві України цілісного поняття сексуальне і гендерно-обумовлене насильство та похідні від неї питання подолати шляхом внесення змін до Закону України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків» щодо доповнення його дефініцією «сексуальне і гендерно-обумовлене насильство», сформованою у даній роботі;

запропоновано проблемне питання відсутності поняття зв'язку злочинних діянь із конфліктом під час їх розслідування врегулювати шляхом внесення змін до Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, затвердженого наказом Офісу Генерального прокурора № 298 від 30.06.2020, а також розширення інтерфейсу ЄРДР щодо можливості поетапної фіксації зв'язку кримінального правопорушення зі збройним конфліктом на території України з урахуванням географічного, часового та причинного критеріїв [4, с. 26-29].

Що ж стосується кваліфікаційної роботи Н. Грідіної на тему «Адміністративно-правові засади взаємодії Національної поліції з державними та громадськими інституціями щодо протидії гендерно обумовленому насильству», то автором вперше:

до особливостей протидії гендерно-обумовленому насильству як об'єкту адміністративно-правового регулювання віднесено: 1) публічно-правові відносини, які урегульовані нормами адміністративного права; 2) суб'єктів, які чинним законодавством наділені адміністративною правосуб'єктністю щодо виявлення, припинення та притягнення винних до адміністративної відповідальності; 3) активні дії спеціально уповноважених суб'єктів щодо недопущення дискримінації людини за ознакою гендерних стереотипів, шляхом застосування правообмежувальних заходів (заходів поліцейського примусу); 4) наявність адміністративно-правового інструментарію; 5) система взаємозв'язків та комунікації між всіма

уповноваженими суб'єктами щодо протидії дискримінації за ознакою гендерних стереотипів; 6) нормативний масив, який визначає адміністративну правосуб'єктність та правовий інструментарій уповноважених суб'єктів;

визначено, що взаємодія Національної поліції України з державними та громадськими інституціями щодо протидії гендерно обумовленому насильству, являє собою визначену нормативно-правовими актами, узгоджену діяльність уповноважених підрозділів Національної поліції України, які здійснюють заходи щодо протидії гендерно обумовленому насильству та інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, населення, територіальних громад та громадських об'єднань, з метою виявлення, припинення та притягнення до відповідальності осіб за порушення, які пов'язані із дискримінацією людини за ознакою гендерних стереотипів;

сформульовано пропозиції та рекомендації щодо внесення змін до Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» в частині закріплення категорії «гендерно обумовлене насильство», а також необхідності систематизації нормативно-правових актів, що стосується питань організації та здійснення взаємодії Національної поліції з іншими зацікавленими суб'єктами щодо запобігання та протидії гендерно обумовленому насильству [5, с. 28-29].

Висновки. Проведений нами аналіз Переліку тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права, затверджених у 2015-2018 роках, та розглянутих та схвалених відділеннями Національної академії правових наук України, дозволяє сформулювати наступні висновки:

1. У **2015** р. було затверджено 1225 тем дисертаційних досліджень за спеціальність 12.00 (Юридичній науки), серед яких **18 тем** або **1,47 %** присвячено проблемам **гендерно зумовленого насильства** та його форм (видів); **2016** р. – 1255 тем дисертаційних досліджень, серед яких **14 тем** або **1,12 %** присвячено досліджуваній проблемі; **2017** р. – 1212 тем дисертаційних досліджень, серед яких **9 тем** або **0,74 %** присвячено досліджуваній проблемі; **2018** р. – 1040 тем дисертаційних досліджень, серед яких **24 теми** або **2,34 %** присвячено досліджуваній проблемі.

2. Аналіз академічних текстів, які розташовані у Національному репозитарії академічних текстів (<https://nrat.ukrintei.ua/>), дозволяє відзначити, що серед 65 затверджених тем дисертаційних досліджень з проблем гендерно зумовленого насильства, у тому числі його видів (форм) у 2015-2018 роках, у 52,3 % або 34 взагалі відсутня у вільному доступі інформація щодо наукових публікацій та дисертаційного дослідження або відсутнє у вільному доступі тексти дисертаційних досліджень.

3. Збільшення у 2018 р. кількості тем дисертаційних досліджень з проблем гендерно зумовленого насильства та його форм (видів), у тому числі в умовах збройного конфлікту (воєнного стану), пов'язаний з прийняттям у грудні 2017 р. Законів України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами». Зокрема, серед 24 тем дисертаційних досліджень: 8 – присвячено проблемі адміністративної та кримінальної відповідальності за домашнє насильство, 4 – кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканості особи і його видам.

4. Проблемі гендерно зумовленого насильства в умовах збройного конфлікту та збройному конфлікту взагалі серед 65 тем безпосередньо присвячено цій проблемі лише 5 тем, серед яких лише одна робота безпосередньо присвячена проблемі сексуального і гендерно-обумовленого насильства, пов'язане з конфліктом, як міжнародного злочину. Разом з тим, у цій роботі авторка досліджувала питання гендерно зумовленого насильства, пов'язаного з конфліктом з точки зору міжнародного права, а не кримінальної відповідальності за національним законодавством.

Зроблені нами висновки носять проміжний характер, адже цією науковою статтею ми продовжуємо серію наукових публікацій, присвячених стану наукової розробки проблем кримінальної відповідальності за гендерно зумовлене насильство в умовах збройного конфлікту (воєнного стану).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Усманов Ю.І. Міжнародно-правове забезпечення права на життя в умовах збройних конфліктів та ситуацій насильства всередині держави: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2018. 20 с.
2. Кузьмін Е.Е. Кваліфікація неміжнародних збройних конфліктів у міжнародному гуманітарному праві: зарубіжний досвід: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2018. 20 с.
3. Мухамеджанова А.Р. Кримінально-правова характеристика насильства над населенням у районі воєнних дій (ст. 433 Кримінального кодексу України) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 19 с.
4. аворотько І.Г. Сексуальне і гендерно-обумовлене насильство, пов'язане з конфліктом, як міжнародний злочин: дис. ... д.-ра філософії за спеціальністю 293. Міжнародне право / Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2020. 301 с.
5. Гридін Н.Ю. Адміністративно-правові засади взаємодії Національної поліції з державними та громадськими інституціями щодо протидії гендерно обумовленому насильству: дис. ... д.-ра філософії за спеціальністю 081. Право / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2022. 257 с.